

ДНЕВНИКЪ

(стенографически)

на

X^{то} Обикновено Народно Събрание

(първа редовна сесия).

V заседание, сбота, 23-й октомврий 1899 год.

(Отворено въ 3¼ часътъ послѣ пладнѣ, подѣ прѣдсѣдателството на прѣдсѣдателя Жечо А. Бакаловъ.)

Прѣдсѣдатель: (Звъни.) Засѣданието се отваря.

Г-нъ секретарьтъ Д-ръ Симеоновъ ще прочете списъка на г. г. прѣдставителитѣ, за да се види: кой пристѣствува и кой отѣжтствува отъ днешното засѣдание.

Секретарь Д-ръ Филипъ Симеоновъ: (Прочита списъка.) Отѣжтствуватъ г. г. прѣдставителитѣ: Алекси Бояджиски, Апостоль Сарж-Ивановъ, Атанасъ Ив. Ибишевъ, Владимиръ Недѣлевъ, Вълчанъ Г. Чакъровъ, П. Пападопуло, Гаврийлъ Константиновъ, Димитъръ Грековъ, Д-ръ Константинъ Стоиловъ, Д-ръ Петъръ Гудевъ, Д-ръ Никола Генадиевъ, Д-ръ Христо Йордановъ, Захарий Митовъ, Иванъ Мандиковъ, Константинъ Апостоловъ, Константинъ Панайотовъ, Кирилъ х. Яневъ, Константинъ Липовански, Минчо Нейчовъ, Миланъ Макавѣевъ, Михаилъ Сарафевъ, Младенъ Ивановъ, Михаилъ Калъповъ, Никифоръ Влаевъ, Никола Йонковъ-Владикинъ, Никола Ценовъ, Никола Странски, Османъ-Бей Сали-Бѣевъ, Панайотъ Г. Чорбаджиевъ, Пойо Табаковъ, Руси Маловъ, Стефанъ Хр. Савовъ, Тодоръ Табаковъ, Тодоръ Мирковичъ, Тодоръ Михайловъ и Христо Папазовъ.

Прѣдсѣдатель: Отъ цѣлото число на г. г. прѣдставителитѣ, въ днешното засѣдание отѣжтствуватъ 36 души; има, значи, нужното число прѣдставители, за да се счете засѣданието за законно и да се пристѣпни къмъ разглеждане въпроситѣ, положени на дневния редъ.

Прѣди да се пристѣпни къмъ дневния редъ, молж секретаря г. Бѣлинова да прочете съкратения протоколъ отъ миналото засѣдание.

Секретарь Иванъ Бѣлиновъ: (Прочита съкратения протоколъ отъ IV-то засѣдание.)

Прѣдсѣдатель: Има ли нѣкой да направи бѣлѣжкѣ върху прочетения съкратенъ протоколъ? (Никой не се обажда.) Понеже никой не иска думата, значи, прочетениятъ протоколъ се приема за вѣренъ и точенъ.

На дневенъ редъ имае докладъ на прошетарната комисия по разни прошения. Молж докладчика на прошетарната комисия г. Д-ръ Провадалиевъ, да земе мѣстото си.

Докладчикъ Д-ръ Кирякъ Провадалиевъ: Прошетарната комисия, въ законенъ съставъ, въ вчерашното си засѣдание, разгледа слѣдующитѣ прошения, като даде на всѣко едно съотвѣтствующата резолюция.

Прошение на Стефанъ Мушановъ, отъ гр. Русе, съ което иска да му се отпусне една помощ, тъй като, при отварянето на единъ пансионъ, общината му се обѣщала да му даде даромъ едно здание, но понеже общината не изпълнила това си обѣщание, той се обръща къмъ Народното Събрание и иска щото това послѣдното да му отпусне една волна помощ.

Комисията, като има прѣдъ видъ, че подобна една распра може да бжде разрѣшена отъ сѣдебнитѣ власти, остави искането на Мушанова безъ послѣдствие. (Вълько Нейчовъ: Добрѣ е направила!)

Прѣдсѣдатель: Има ли нѣкой да говори по това прошение? (Никой не иска думата.) Понеже никой не иска думата, ще положж на гласуване мнѣнието на комисията.

Който приема да се остави безъ послѣдствие проше- нието на Стефанъ Мушановъ, да си вдигне ржката. (Большинство.) Остава безъ послѣдствие.

Докладчикъ Д-ръ Кърякъ Провадалиевъ: Комисията, въ сѣщото заседание, разгледа второто по редъ прошение, на Иванъ Стояновъ Галанички, отъ с. Говѣжда, Берковска околия, съ което просителтъ се оплаква, че билъ сакатъ въ рждѣтъ и краката и понеже не могаль да си набави наскѣния хлѣбъ съ свой трудъ и тѣй като родителитѣ му били стари и не могли да го гледатъ, моли Народното Събрание да му отпусне една волна помощъ, въ размѣръ, какъвто то намѣри за добръ. Пропетарната комисия, ръководима отъ принципа, че ако се удовлетвори молбата на тоя нещастникъ, ще се създаде лошъ прецедентъ и че тогава всѣки бѣденъ български гражданинъ ще се обръща къмъ Народното Събрание, рѣши да се остави това прошение безъ послѣдствие, обаче, съ ходатайство къмъ почитаемото правителство, щото то да се погрижи въ скоро врѣме за построяване на единъ приютъ, гдѣто да отиватъ подобни хора, които сж лишени отъ възможността сами да искарватъ хлѣба си.

Петко Каравеловъ: Азъ мислѣ, че въпросътъ малко неправилно е поставенъ. Желателно е да се обмисли и прѣдстави законопроектъ, какъ общинитѣ да гледатъ своитѣ бѣдни и сакати; по никакъвъ начинъ, правителството не може да строи такива домове. Трѣбва да се обърне вниманието на правителството да обмисли и опрѣдѣли по какъвъ начинъ да могатъ самитѣ общини да поддържатъ своитѣ бѣдни и сакати.

Христо Ив. Поповъ: Азъ мислѣ, че онази частъ, за ходатайството, съвсѣмъ да не става прѣдметъ на разискване, защото да ходатайствуваме, то значи да влизаме въ задача, която не ни е прѣдметъ. Комисията трѣбваше да се спре въ оставянето безъ послѣдствие прошениято, а пъкъ въпросътъ за построяване на домове за бѣдни и сакати може да бѣде прѣдметъ на особено прѣдложение, да се изработи единъ законопроектъ и, вѣроятно, общинитѣ сж, които ще трѣбва да се оставятъ да се грижатъ за своитѣ бѣдни и сакати.

Прѣдсѣдателъ: Вие правите прѣдложение, щото рѣшението на Народното Събрание да се състои само отъ първата частъ.

Вълко Нейчовъ: Случаятъ е благоприятенъ, да си кажъ и азъ желанието. Нѣма тукъ на стола г. Министра на Вжтрѣшнитѣ Дѣла, защото въ неговитѣ атрибути, въ неговитѣ длѣжности, влиза да се грижи за българското общество, което притежава, че е цивилизовано общество и въ нѣдрата на което трѣбва да се развиватъ просто всичкитѣ идеи на чловѣколюбие къмъ ближния. Особено сегашниятъ Министъръ на Вжтрѣшнитѣ Дѣла трѣбва да се погрижи, щото българското общество да си организира каси, които да помагатъ на такива бѣдни и така да се избавимъ отъ тази язва, която гледаме всѣки денъ, която наскърбява очитѣ, погледитѣ ни, бѣднитѣ и сакатитѣ съ своитѣ парцали и недъжи. Ние трѣбва да се погрижимъ за нашитѣ бѣдни и сакати, които не само грозятъ улицитѣ, които не само влизатъ въ дюкянитѣ но влизатъ дори и въ най-интимнитѣ къшета на жилищата на хората. Това е една елементарна длѣжностъ на всѣко

правителство, което е грижливо за мира и благоустройството на страната. Менѣ ми се струва, че ние трѣбва да прѣпоръчаме на г. Министра на Вжтрѣшнитѣ Дѣла да се погрижи за тази цѣль и да види, какви мѣрки могатъ да бѣдѣтъ взети и прѣдставени на Народното Събрание, което, увѣренъ съмъ, нѣма да откаже да даде своето съдѣйствие за такава чловѣколюбива цѣль. Не е, г-да, достатъчно да помагаме само на тѣзи, които сж сакати, които нѣматъ физическа възможность да искаратъ своя хлѣбъ; има много други честни сѣмейства, които искатъ съ честь да прѣживѣятъ, а пъкъ отъ друга страна иматъ нужда отъ една много малка помощъ, за да не трѣгнатъ въ пѣтя на разврата, който води къмъ нещастие. И всѣкога една държава, която почита себе си, всѣко общество, което има претенция да помага на своитѣ нещастни членове, трѣбва да организира свои каси за помощи, трѣбва да организира това, което се нарича assistance publique.

Атанасъ П. Краевъ: За да вземъ думата, г-да народни прѣдставители, поводъ е начинътъ на изражението на почитаемата комисия. Тя, чрезъ своя докладчикъ, ни заявява, че е рѣшила „да се ходатайствува“ прѣдъ правителството, за да се погрижи за устройството на единъ приютъ за хора недъжави, прѣстарѣли и пр. Това изражение е отъ естество, мислѣ, да урони, да подобие престижа на Камарата и, слѣдователно, въ интереса на този престижъ е, да се отбѣгне думата „ходатайствува.“ Известно е, че Народното Събрание е върховното учрѣждение въ страната; то е, което прави законитѣ, то е което опрѣдѣля кои отъ органитѣ на властта е изпълнителната власть, сжщо у кои е сѣдебната власть, и въ какви рамки и какъ трѣбва да се движатъ тия власти. Народното Събрание обявява; то не моли, не ходатайствува.

Въпросътъ е отъ голѣма социална важность; той заслужва вниманието, както на правителството, така и на Народното Събрание. И ако Народното Събрание счита, че е врѣме само то да се загрижи за устройството на единъ държавенъ приютъ, нѣма освѣнъ да се вземе инициатива, било отъ бюджетарната комисия, било отъ една група народни прѣдставители, да се създаде законъ, който да бѣде изпълненъ. Ако, обаче, Народното Събрание мисли, че въпросътъ изисква изучаване, изучаване чисто техническо, което, може би, не влиза въ сферата на познанията на членовѣтъ на Събранието, тогава Народното Събрание може да обърне вниманието на почитаемото правителство върху нуждата отъ такъвъ единъ приютъ и да му прѣпоръча да се загрижи, да се завземе за устройството на такъвъ приютъ.

Г-нъ Райновъ ми казва тукъ, че рѣшението на комисията било да се „прѣпоръча“ на правителството, а не да се „ходатайствува“; обаче, азъ чухъ отъ г. докладчика, че рѣшението било да се „ходатайствува.“ (Прѣдсѣдателъ: Може г. докладчикътъ криво да се е изразилъ!) Тѣй ли? То е друго тогава.

Ползувамъ се отъ случай, г-да, да констатирамъ, че отъ освобождението насамъ, почти въ всѣки годишенъ бюджетъ, нашитѣ общини сж прѣдвиждали суми за построяването на храма „Св. Александъръ Невски“ и за още други

нѣкои дружества. Ако прѣсѣтнемъ приблизително или повърхностно, годишно не допуцамъ да се вотиратъ отъ общинскитѣ съвѣти суми по-долу отъ 100—200.000 лева за тази цѣль. Досега, обаче, за устройството на такъвъ приютъ, никога правителството не е взимало инициативата да се прѣдвиздатъ суми въ бюджета. Доколкото знамъ, въ гр. Плѣвенъ има устроенъ такъвъ приютъ. Ми се струва, че и въ гр. Кюстендилъ има, по частна инициатива. Интервенирана бѣ впоследствие и постоянната комисия, но и тя не можа да го искара. Е добръ, умѣстно е сега да обърнемъ вниманието на почитаемото правителство върху всичко това и да му прѣпорѣчаме слѣдующето: Народното Събрание, като се интересува за съдбата на тия нещастни наши съотечественици, които оставатъ на улицата немили недраги, които не сж въ състояние да се поддържатъ въ послѣднитѣ дни на живота си, прѣпорѣчва на правителството да изучи въпроса всестранно и да вземе, колкото е възможно по-скоро, надежнитѣ мѣрки за устройството на единъ държавенъ приютъ.

Докладчикъ Д-ръ Кириакъ Провадалиевъ: Крайно съжалявамъ, че г. Краевъ или не ме е разбралъ, или пъкъ, допуцамъ най-послѣ, щото грѣшката да е отъ мене направена. Въ всѣки случай, азъ бѣхъ тълкувателъ на точната мисль, която прошетарната комисия исказва тукъ чрѣзъ мене. Рѣшението на комисията бѣше не да се ходатайствува, защото комисията, въ пълния си съставъ, може да знае по-добръ отъ всѣки прѣдставителъ за своитѣ атрибути, да знае, че нѣма нужда отъ ходатайство. (Ганю Чолаковъ: Отъ гдѣ може да се извади това заключение, че „може да знае“? Може и да ги не знае!) Важното е туй, че комисията рѣши не да се ходатайствува, но да се помоли, или пъкъ да се внуши, въ краенъ случай, на правителството, щото да построи такъвъ приютъ.

Атанасъ П. Краевъ: Да се прѣпорѣчва!

Димитъръ Петковъ: Най-правилното е да се прѣпорѣчва!

Прѣдседателъ: Да се прѣпорѣчва, да се интересува съ въпроса!

Христо Ив. Поповъ: Г-да народни прѣдставители! Менъ ми се струва, че втората часть отъ рѣшението на комисията трѣбва да падне съвсѣмъ. Нѣма защо да се занимаваме съ втората часть. Да се прѣпорѣчва или да се ходатайствува, то е едно и сжщо. Не трѣбва нито да се ходатайствува, нито да се прѣпорѣчва. Тогазъ, едно нѣщо само остава: да се каже на нашето общество, че то трѣбва да иска отъ правителството да му туря залъга въ устата. Ако Народното Събрание иска да се занимае съ този въпросъ и намѣрва, че дѣйствително врѣме е вече да има единъ приютъ за бѣдни, неджгави и пр., Народното Събрание е господаръ на положението: единъ депутатъ може да излѣзе, да събере подписитѣ на $\frac{1}{4}$ отъ прѣдставителитѣ и да внесе единъ законопроектъ, да се приеме и да се свърши въпросътъ. Комисията има само една задача: да се произнесе, дали да се приеме ходатайството на просителя или не. Тя казва, че по принципъ не трѣбва да се приеме: по-нататкъ не трѣбва да се занимаваме. Трѣбва

да отдѣлимъ тая часть и да я изоставимъ съвсѣмъ. Ако мислимъ, че е узрѣлъ въпросътъ, нѣма освѣнъ да се внесе единъ законъ и тогава да се произнесе Народното Събрание. Нѣма нужда сега да се прѣпорѣчва на правителството, особено при сегашната криза, Ами че, гдѣ сж нашитѣ благотворителни общества, г-да? Първо обществото е длъжно да покаже, че желае доброто на себе си. (Вълко Нейчовъ: Никой не обвинява правителството!) Ниѣ сами, които имаме право и се интересуваме, никой отъ насъ не внася такъвъ законопроектъ, а пъкъ сега ще искаме отъ правителството да го внесе! Азъ съмъ съгласенъ съ г. Краева, че не е работа на Народното Събрание, нито да ходатайствува, нито да прѣпорѣчва; това е работа, която повече тежи на нашия грѣбъ, отколкото на правителството. Затуй, първата часть отъ прѣдложението на комисията да се приеме, а втората да се отхвърли.

Вълко Нейчовъ: Единъ лошъ служителъ на правителството!

Константинъ х. Калчевъ: Мислитѣ и желанията исказани отъ комисията, както и отъ уважаемитѣ г. г. Краевъ и Нейчовъ сж хубави и прѣкрасни. Само тая е разликата, на която г. Краевъ обърна внимание, че Събранието не прѣпорѣчва. Тамъ, гдѣто има фискални мѣрки, Събранието не прѣпорѣчва, а, когато дойде бюджетътъ въ Събранието, потира. Ако Народното Събрание мисли, че има нужда да се отпусне такава сума, нѣма освѣнъ да се внесе едно прѣдложение и то ще вотира сумата, която е нужна за устройството на единъ приютъ. А че има нужда отъ приютъ, това е извѣстно.

Има друго нѣщо, обаче, върху което обърна внимание г. Христо Ив. Поповъ, и то е, че не можете вие да вземете поводъ отъ едно прошение да правите прѣпорѣжки и да искавате желания. И наистина, нема трѣбваше единъ неджгавъ човѣкъ да подаде прошение, за да ви даде поводъ да рѣшите за устройството на единъ приютъ! Ами, че всѣки дѣнь виждаме изъ улицитѣ сакати и неджгави хора; па и въ печата всѣкидневно се пише за тѣзи работи. Нема не може да вземе нѣкой отъ насъ инициативата, когато се гласува бюджетътъ да направи прѣдложение да се отпусне една сума за това? Работата е тукъ за принципа. Дава се прошение и по поводъ на това прошение, комисията казва, че това и това трѣбва да стане. Азъ мисля, че не трѣбва, по поводъ на такива прошения, да се внасятъ прѣдложения, които иматъ законодателенъ характеръ. Заради това трѣбва да се изостави втората часть отъ мнѣнието на комисията съвършено. Прощението на просителя да се остави безъ послѣдствие, зарадъ тия и тия причини, а втората часть отъ прѣдложението на комисията да се изостави съвършено. Молжъ г. докладчика да оттегли втората часть на прѣдложението, а пъкъ когато дойде да се гласува бюджетътъ, прѣдложение за направата на приютъ може да се направи, стига да располагаме съ пари. И не само по това прошение, но по всячки прошения така да се постъпи.

Петко Каравеловъ: Азъ не съмъ съгласенъ, господа, нито съ единъ отъ прѣдговорившитѣ. Народното Събрание

по всеки случай може да прѣпорѣча на правителството да изучи единъ въпросъ. Това право има то. Не съмъ съгласенъ, отъ друга страна, народното прѣдставителство да взима инициативата да пише подобнаго рода закони, които изискватъ техника и голѣми знания, а трѣбва да прѣпорѣча на правителството, то да обърне внимание на това. Че положението на нашитѣ сакати е печално, това е вѣрно. Завчера срѣщнахъ на улицата единъ човѣкъ, който страда отъ тѣй нарѣчената болестъ игра на свети Виттъ, лопка се човѣкътъ отъ тая на оная страна, което много злѣ влияе на хората. Такъвъ човѣкъ никѣдѣ, другадѣ нѣма да го пуснатъ да ходи по улицитѣ. Не съмъ съгласенъ и съ това, щото държавата да взима инициативата да строи здания. Отъ министерството може да се иска единъ детайлиранъ законъ, който да урежда този въпросъ, а пъкъ поддържката да е отъ общинитѣ. Значи, ние имаме право да прѣпорѣчаме на правителството да се погрижи, за да види, какво може да се направи съ този въпросъ за нашитѣ сакати. Това само можемъ да искаме отъ правителството — да го вземе въ внимание. Но инициатива отъ Народното Сѣбрание не би хъ желалъ. Тия въпроси сѣ мъчни. Отведнажъ да строимъ за 200.000 л. здание, до година за 500.000 л. и т. н., тогава ще хванемъ да строимъ пакъ нови казарми. Че нема не ни омръзнахъ другитѣ казарми? Вѣрка община да поддържа своитѣ бѣдни и сакати хора; отъ правителството да се иска само да издаде единъ законъ. Затова, да остане прѣдложението, както е тамъ: да се прѣпорѣча на правителството какви мѣрки да вземе.

Атанасъ П. Краевъ: Прошенията, които се подаватъ до Народното Сѣбрание, биватъ лични и общи, но азъ можъ да ги раздѣля на три главни категории. Въ първата категория ще поставя ония, които съдържатъ оплаквания, отправени отъ гражданитѣ къмъ Народното Сѣбрание противъ неправдитѣ, упражнени надъ тѣхъ отъ органитѣ на властта; въ втората категория ще поставя ония прошения, чрѣзъ които просоподателитѣ искатъ, или да имъ се отпусне пенсия за заслуги къмъ отечеството, които не можтъ да се подведжтъ къмъ общия Законъ за пенситѣ, или нѣкои други улеснения, за извършеното отъ тѣхъ, което би ползувало по-голѣмата частъ отъ обществото; въ третата категория можъ да поставя: прошенията, или съобщенията, или изложенията, или писмата, или рапортитѣ, или докладитѣ до Народното Сѣбрание, чрѣзъ които разни лица — допушамъ даже и чужденци — обръщатъ благосклонното внимание на Народното Сѣбрание върху известни въпроси, които интересуватъ страната, които може да интересуватъ финанситѣ, които може да интересуватъ образованието, индустрията, искусствата, търговията, съобщенията и т. н., въ разнитѣ области, въ които се прѣплитатъ, въ които се разширяватъ интереситѣ на колективността, която се нарича държава. Не трѣбва да се поставяте на тази египтична почва, че само ние имаме достѣпъ въ тая свещена ограда, че ние сме най-умнитѣ въ тая страна. Дѣйствиелно, ние сме единственитѣ, които имаме право да правимъ закони и опрѣдѣляме, какъ трѣбва да се паредатъ нашитѣ държавни работи по позволете да има хора, граж-

дани на тази страна, макаръ и чужденци, които да сѣ въ състояние да иматъ по-ясни, по-опрѣдѣлени възгледи върху известенъ въпросъ отъ насъ, и недѣйте имъ отнема възможността да излѣзатъ съ единъ докладъ или съ едно изложение да ви хвърлятъ известна свѣтлина върху този въпросъ, и, слѣдователно, да направжтъ една услуга, както на насъ, така и на отечеството. Ето защо, азъ не можъ да се съглася съ възгледа на уважаемия ни колега г. Калчова, че втората частъ отъ рѣшението на комисията трѣбва да бжде сметена за излишна. Напротивъ, съгласенъ съмъ съ мнѣнието на г. Каравелова, че Сѣбранието, въ всеки конкретенъ случай, може да се възползува за да привлече вниманието на правителството и да му прѣпорѣча известни нѣща, както е въ дадения случай.

По въпроса: дали трѣбва да бжджтъ общински или държавни приютитѣ, нека ми бжде позволено да не бждж съгласенъ съ г. Каравелова. Г-нъ Каравеловъ, вѣрвамъ, знае много добрѣ, колко е печално, колко е затруднително финансовото положение на нашитѣ общини и, слѣдователно, лесно обяснимо е за самага него, че е химера да очакваме отъ общинитѣ да устрожтъ такива човѣколюбиви заведения. Може държавата да устрои най-лесно единъ или два приюта, за които да не полага такъвъ грамаденъ капиталъ, какъвто прѣдполага г. Каравеловъ: 100, 200 или 400 хиляди лева. Азъ не виждамъ да е нужна такава грамадна сума. Но ако правителството вземе инициативата да устрои единъ или два приюта поне въ крайщата на нашата страна, то може да задължи общинитѣ, чрѣзъ законъ, който ще може да се изработи, да прѣдвиждатъ ежегодно въ бюджетитѣ си по една известна сума за усилване фонда по поддържането на тия приюти. Така поставенъ въпросътъ, азъ мисля, че можемъ да се надѣемъ съ сигурностъ, че почитаемото правителство, което е загрижено за много други важни работи, ще намѣри надлежното свободно врѣме да се занимае съ този отъ голѣма важностъ — за съжаление, досега занемаренъ — въпросъ, и дано бждемъ щастливи ние, членоветѣ на X-то Обикновено Народно Сѣбрание, да вотираме единъ законъ, чрѣзъ който да туримъ основата на единъ законъ за устрояване на приюти или сиротопиталища за неджгавитѣ, по подобие на съществуващитѣ такива въ Рио-де-Жанейро, направени по инициативата на бившия Бразилски императоръ Донъ-Педро.

Прѣди да сѣднж, г-да, нека ми бжде позволено да кажж, че не съмъ съгласенъ и съ другъ единъ възгледъ, исказанъ отъ г. Калчова, че Народното Сѣбрание, ако смѣта, че е нужно да се устрои единъ приютъ, може да се сезира съ този въпросъ, когато обсѣжда бюджета и, ако Народното Сѣбрание е съгласно, може да прѣвиди една сума. Азъ мисля, че г. Калчовъ нѣмаше тази мисль, като се исказа така, защото увѣренъ съмъ, че той, като добъръ финансистъ, знае много добрѣ, че тия грѣшки сѣ най-опасни, че тѣ сѣ, които най-много застрашаватъ l'equilibre budgetaire, бюджетното равновѣсие. Ние, като народни прѣдставители, трѣбва да се пазимъ най-много отъ вотиране по-голѣми кредити отъ поисканитѣ и трѣбва да искаме даже да се съкратжтъ ония, които се искатъ отъ страна на правителството.

Е добръ, правителството е, което най-добър познава своитѣ сръдства, то е, което най-добър ще може да изучи въпроса и да се произнесе, какво е нужно, какви здания трѣбва да се построятъ или да се наематъ и каква сума трѣбва да се изиска отъ Събранието за тая цѣль. Ето защо, азъ мисля, че за това не трѣбва да чакаме, когато ще дойде да се обсъжда бюджетътъ, но все пакъ ще трѣбва да се спремъ на рѣшението на прошетарната комисия: като се остави безъ послѣдствие, по невъзможностъ да се удовлетвори, прошеието на просителя, а въпросътъ да се прѣпоръча на вниманието на правителството.

Прѣдсѣдателъ: Думата има г. Даскаловъ.

Петъръ Н. Даскаловъ: Отказвамъ се.

Прѣдсѣдателъ: Има двѣ прѣдложения. Едного, на комисията, е, щото заявлението на Ивана Стояновъ Гаганички, отъ с. Говежда, Берковска околия, съ което моли да му се отпусне помощъ за прѣхрана, понеже билъ сакатъ и не можалъ да искара прѣхраната си, да се остави безъ послѣдствие, но да се прѣпоръча на правителството изучаването на тоя въпросъ, и ако има възможностъ, да внесе единъ законъ. — Другото прѣдложение е направено отъ г. Попова и подкрѣпено отъ г. Калцова, и то е, щото прѣдложението на комисията да се раздѣли на двѣ части и само първата частъ да се приеме, а другата частъ, прѣпоръчката до правителството, да се не приема. Ще турж на вотиране по-напрѣдъ прѣдложението на комисията. Моля тия отъ г. г. народнитѣ прѣдставители, които сж съгласни да се приеме миѣнието на прошетарната комисия, тѣй както г. докладчикътъ го искаа, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Моля г. докладчика да продължава.

Докладчикъ Д-ръ Кърякъ Провадалиевъ: Комисията разгледа прошеието на жителитѣ на с. Какрина, Ловчанска околия, съ което молятъ жителитѣ на това село, щото почитаемото Народно Събрание да имъ отпусне 3.000 л. волна помощъ, тѣй като тѣ наскоро врѣме си построили училищно здание и църква, исхарчили се и не могли да исплатятъ даже и лихвитѣ на тия капитали, които сж ангажирали за тѣзи постройки.

Комисията, като разгледа това прошеието, дойде до заключение, щото това прошеието да се остави безъ послѣдствие и да се обърне вниманието на Министерството на Народното Просвѣщение, щото въ бюджета на това министерство за идущата година да се прѣдвиди една сума, отъ която да се помогне на разни общини при построяването на училищни здания или църкви.

Атанасъ П. Краевъ: Въ миналитѣ събрания сж се правили грѣшки, щото Събранието да уважава такива заявления, но имало е и случаи, както бѣше въ послѣдно врѣме, че прошения отъ такова естество сж се прѣпоръчвали просто на вниманието на правителството, като подлежащи на разглеждане отъ министерството, въ кръга на бюджета си да удовлетвори или не извѣстно искание. Понеже Х-то Обикновено Народно Събрание е въ първата си редовна сесия, азъ мисля, че добръ е, съ единъ вотъ, съ едно рѣшение, да се установимъ на единъ принципъ, който да бѣде ръководящъ въ по-нататъшнитѣ ни занимания съ

подобни прошения, който принципъ да служи даже като учитване на ония, които би имали нужда отъ помощъ за училища и които би имали намѣрение да се обрнѣтъ съ такова искание къмъ Събранието, да знайтъ именно кждѣ трѣбва да адресиратъ молбата си. Споредъ менъ, прѣдъ видъ че въ бюджета на Министерството на Народното Просвѣщение се прѣдвижда ежегодно сума за помощъ на училищнитѣ настоятелства за училищата и за исплащане заплатитѣ на учителитѣ и понеже Народното Събрание не располага съ извѣнъ-бюджетни суми, съ които да може да се удовлетворяватъ нѣкои училищни настоятелства, мисля, че най-добръ ще бѣде да вземемъ рѣшение, щото прошеиетата отъ подобно естество да се прѣпращатъ въ Министерството на Народното Просвѣщение, което да удовлетвори ония отъ тѣхъ, които сж подадени отъ общини дѣйствително бѣдни, които дѣйствително иматъ въпиюща нужда отъ държавна помощъ. Тѣй като се постави работата, по тоя начинъ ще се знае и, за напрѣдъ, училищнитѣ настоятелства, вѣрвамъ, не ще беспокожатъ напрасно Народното Събрание, а ще подаватъ направо заявленията си въ министерството. Съ туй, обаче, азъ не искамъ да се разбере, че на училищнитѣ настоятелства трѣбва да се затвори „риджа капусу“. Риджа капусу капанмасъ. Самитѣ турци казватъ, че въ Турция възможността за оплакване никому не се отнима. Е добръ, азъ бихъ желалъ, ако се вземе подобно рѣшение, да не се разбира, че училищнитѣ настоятелства сж лишени отъ възможността да се оплачатъ, ако сж се обрнѣли къмъ Министерството на Просвѣщението и не сж били, несправедливо, удовлетворени съ държавна помощъ. Ако имаме такова оплакване, ние ще искаме обяснения отъ надлежния министъръ и слѣдъ туй ще разискваме: постъпило ли е Министерството на Народното Просвѣщение правилно или не и, въ качество на суверенъ въ страната, Народното Събрание ще издаде своето рѣшение.

Министъръ Д-ръ Василъ Радославовъ: Рѣшението на комисията, ми се чини, не е правилно—да се остави безъ послѣдствие искането на извѣстни лица и да се каже на правителството да прѣдвиди кредити за помощи. Такива помощи има. Има кредити по Министерството на Външнитѣ Работи за помощи на църквитѣ и по Министерството на Народното Просвѣщение за помощи на училищата. Азъ мисля, че това заявление не трѣбваше да се отхвърля така, а трѣбваше да се прѣпрати въ Министерството на Народното Просвѣщение, защото може лицата да не сж знаели на кждѣ да се обрнѣтъ за помощъ. Вие сега ще го оставите безъ послѣдствие, когато можеше Министерството на Народното Просвѣщение да го удовлетвори, като отпусне нѣкаква сума. Ако тѣ сж похарчили нѣколко хиляди лева — можеше да имъ се дадатъ поне 500 или 1.000 л. Сега, по тоя начинъ, като постъпихтъ съ прошеието имъ, нищо нѣма да получатъ. На миѣние съмъ да се испрати въ Министерството на Народното Просвѣщение това прошеието, и ако не сж искали и заслужаватъ, ще имъ се даде нѣкаква помощъ, а пъкъ ако сж искали, ще се остави безъ послѣдствие. Вие виждате въ „Държавенъ Вѣстникъ“, че се отпусчатъ помощи за църкви, за джамии, за турскитѣ

училища и др. Има даже помощи за доктори отъ Министерството на Вътрѣшнитѣ Работи на нѣкои общини, както е въ Панагюрище, Брацигово и т. н. Даватъ се такива помощи. Тѣзи сж се отнесли до Народното Събрание, защото не сж знаели, може би, кждѣ да се отнесатъ. Затова, азъ бихъ молилъ, вмѣсто да се оставя молбата имъ безъ послѣдствие, нека комисията се съгласи да се испрати въ едно отъ министерствата: или въ Министерството на Народното Просвѣщение, или въ Министерството на Исповѣданията. То е все едно.

Божилъ Райновъ: Г-да! Ето какъ сѣди въпросътъ. Миналото Събрание, за голѣма икономия въ държавния бюджетъ, намѣри между другото да събрати и параграфа за подпомагане общинитѣ при постройкитѣ на училищата, да намали на свещеницитѣ, да намали и нѣкои други помощи за училищата. И вече нѣколко години има какъ въ държавния бюджетъ не фигурира сума за подпомагане постройкитѣ на училищата. Вие знаете, г-да, че въ много мѣста изъ България още нѣмаме училищни здания: дѣцата се обучаватъ въ едни крайно нехигиенични здания. И понеже училищнитѣ здания ставатъ по извѣстенъ планъ, който костува твърдѣ скъпо, никога селянитѣ не могатъ да събержатъ такава сума, за да удовлетворижатъ тая своя нужда. Правителството, за да поощрява желанието на селянитѣ по-скоро да се снабдятъ съ училищни здания, отпреди още бѣше завело такава практика: да отпуща напр. $\frac{1}{3}$ часть отъ общата сума, необходима за построяването на училищата. И, наистина, до скоро врѣме — като казвамъ до скоро врѣме трѣбва да прибавж до преди 3—4 години — имаше винаги въ бюджета такъвъ параграфъ и всички почти новопостроени училищни здания изъ България сж били подпомагани отъ правителството. Сега, като се унищожи тоя параграфъ, всички тия селяни, които рассчитаж на помощъ отъ правителството, когато си заправихж училищнитѣ здания, останахж въ дефицити. Прибавѣте и туй, че общинитѣ не могатъ да иматъ такива бюджети и да платжатъ сами дълговетѣ си за училищнитѣ здания. Това не е единственото отъ тоя родъ прошение. Вие сами, които сте обикаляли вашитѣ околии, знаете, че първата нужда на общинитѣ е за исплащането на училищнитѣ дългове. Има села, които сж се заробили да исплащатъ 10—20.000 л. дългове за училищни здания. Затова, комисията, отъ желание да удовлетвори жителитѣ на това село, рѣши не да прѣпоржча, но да изиска отъ Министерството на Народното Просвѣщение да впише въ тазгодишния си бюджетъ единъ параграфъ отъ нѣколко хиляди лева за тая цѣль. Ето какъ стои тая работа.

Вълко Нейчовъ: Миѣнието, исказано отъ г. Министра на Вътрѣшнитѣ Работи, мислж, е онава, което ще трѣбва да се приеме. И азъ благодарж за това на почитаемия министъръ. И това, що казва г. Райновъ, е дѣйствително вѣрно, че ние много сме вискателни за икономии тамъ, гдѣто не трѣбва да бждемъ вискателни, а отпущаме съ широка ржка тамъ, гдѣто не би трѣбвало да се отпуща. Азъ прѣрржчамъ миѣнието на г. Министра на Вътрѣшнитѣ

Работи, подкрѣпено отъ г. Райнова затова, защото ще искамъ сжщата мѣрка да се приложи и къмъ общината Поибрене, Панагюрска околия.

Г-да! Ще трѣбва да се прѣпоржча непрѣмтно на общинитѣ да строжтъ за училища паянтови здания, а не такива казарми, каквито строжтъ сега, защото казармитѣ, както се строжтъ, не сж такива здания, които да прѣдлагатъ всички условия въ хигиеническо отношение за човѣцитѣ, които ги населяватъ. Така е сжщо и за училищата. Азъ бихъ щѣлъ, щото Министерството на Народното Просвѣщение въ вѣбка сесия да вписва една сума за помощъ, но, отъ друга страна, на условия, щото това министерство да не злоупотрѣбвя съ отпущането на тия помощи. Имамъ доказателство една община въ Карловска околия, която, мислж, не брой повече отъ 80 колиби, добила е 15.000 л. помощъ да си съзида едно училище за 50—60 дѣца най-много. И тая община имаше смѣлостта да дойде пролѣтемъ въ нашата извъпредна сесия да иска една помощъ, като похарчила 40.000 л. по него, да иска помощъ да го доплати, защото не било доплатено. Това ако не расипъ, не знажж какъ може да се нарече.

Затова, като приемамъ миѣнието, да се проводи настоящето прошение въ Министерството на Народното Просвѣщение, съ прѣпоржча, щото въ стодна минута да го удовлетвори, молж, да се има грижата, щото то да впише въ бюджета за идущата финансова година единъ кредитъ за такава цѣль, но на условие строго, щото да не се злоупотрѣбвя съ помощта, както е случалтъ съ това село въ Карловската околия, което не помнж добрѣ Рахманлии ли Рахманларе ли се казваше. Станало едно злоупотрѣбление, защото селянитѣ били добри партизани на денутатитѣ, които тукъ сж ги прѣдставлявали.

Министъръ Д-ръ Димитъръ К. Вачовъ: Г-да народни прѣдставители! Досега въ нашия бюджетъ се е вписвалъ параграфъ за помощи на училища и въобще за построяване на такива училища. Такъвъ параграфъ дѣйствително има своята смисль, защото нашитѣ общини изобщо сж бѣдни и би трѣбвало държавата, доколкото има възможность, до колкото нейното финансово положение позволява, да вписва по-голѣма сума въ бюджета за подобни помощи. И тази година ние ще искаме отъ Народното Събрание да гласува една сума за подобни помощи, ако, разбира се, Народното Събрание, като влѣзе въ положението на държавата, смѣта, че това нѣма да поврѣди ни най-малко на това положение. Отъ Народното Събрание ще зависи, по-голѣма или по-малка сума да отпусне за тази цѣль. Та мислж, че нѣма нужда да се взима друго рѣшение по настоящето прошение, щомъ се знае, че въ бюджета параграфъ за подобни цѣли сжществува. Колко голѣма или малка е нуждата отъ подобна помощъ, г. г. народнитѣ прѣдставители сж суверени да се произнесжтъ. Народното Събрание по този въпросъ, разбира се, ще се произнесе съобразно съ срѣдствата на държавата. Когато се прѣдстави бюджетътъ на Министерството на Народното Просвѣщение, пакъ ще имаме случай да говоримъ по този въпросъ.

Ето защо, азъ казвамъ, че както на всички общини, така и на Поибренската въ бжджще ще се отпусне помощъ, щомъ народното прѣдставителство гласува сума за такива помощи. Резултатътъ на това прошение, прочее, би трѣбвало да бжде тоя: да се испрати то въ Министерството на Народното Просвѣщение, за да го има прѣдъ видъ, когато ще се раздаватъ помощитѣ отъ параграфа, прѣдвиденъ въ бюджета, да се даде и на това село, до колкото отпущнатата сума позволява. (Гласове: Съгласни!)

Прѣдсѣдателъ: Има още записани да говорѣтъ г. г. Кънчовъ, Калчовъ и други. Но слѣдъ тази декларация на г. Министра на Народното Просвѣщение, азъ мисля, нѣма нужда повече да се говори. (Гласове: Нѣма нужда! — Исчерпанъ е въпросътъ!) Остава да се знае; комисията ще приеме ли това прѣдложение на г. министра.

Докладчикъ Д-ръ Кирякъ Провадалиевъ: Понеже комисията, когато е рѣшавала по това прошение, не е рѣшила, щото непрѣмъно да поддържамъ това, което сме рѣшили, отъ една страна, а, отъ друга страна, като имамъ прѣдъ видъ, че комисията е взела това рѣшение исклучително за това, защото е прѣдполагала, че въ бюджета на Министерството на Народното Просвѣщение нѣма прѣдвиденъ кредитъ, то оттеглямъ мнѣнието на комисията, и съ това прошение остава да се постъпи съобразно съ това, което се говори тукъ отъ г. г. народнитѣ прѣдставители.

Вълко Нейчовъ: Съгласно чл. 106-й отъ Конституцията, да се прати въ министерството!

Прѣдсѣдателъ: Тогазъ моля ония г-да народни прѣдставители, които сж съгласни, щото това прошение да се испрати въ Министерството на Народното Просвѣщение и тамъ да бжде удовлетворено, споредъ туй, дали има сума или нѣма — (Атанасъ П. Краевъ: И дали има нужда.) и дали има нужда — да си вдигнатъ рѣката. (Болшинство.) Приема се да се испрати прошеието на жителитѣ отъ с. Какрина въ Министерството на Народното Просвѣщение за удовлетворение, ако има такава сума и ако има нужда.

Моля г. докладчика да продължава.

Докладчикъ Д-ръ Кирякъ Провадалиевъ: Има едно прошение отъ инженеръ-кондуктора Тадей Антоновъ-Жешотарски, който е билъ на служба по Министерството на Обществениитѣ Сгради въ 1890 год. Въ това врѣме, казва той въ прошеието си, сполучилъ да свърже приятелски отношения съ нѣкои наши висши офицери и въсползуванъ единъ агентъ на друга държава отъ тия негови близки, другарски отношения съ тѣзи наши, висши офицери, прѣдложилъ му, като кондукторъ-архитектъ, да отиде около Видинъ и границата и да снесе плана на нѣкои тамъ крѣпости. Той казва въ прошеието си, че не се съгласилъ съ това прѣдложение, а, напротивъ, направилъ е нѣкои други услуги къмъ българския генераленъ щабъ. Затова, сега иска 1.000 л. възнаграждение, (Единъ прѣдставителъ: Защото не е станалъ шпионинъ!) за да отиде въ странство да слѣдва наукитѣ.

Прошетарната комисия, разбира се, остави това прошение безъ послѣдствие.

Прѣдсѣдателъ: Моля ония г. г. народни прѣдставители, които сж съгласни да се приеме мнѣнието на комисията, щото докладваното прошение да се остави безъ послѣдствие, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Пропшеието на Тадей Антоновъ-Жешотарски се остави безъ послѣдствие.

Докладчикъ Д-ръ Кирякъ Провадалиевъ: Има друго едно прошение на Георги Ивановъ, родомъ отъ гр. Карлово, врѣменно проживающъ въ ст. София, изобрѣтателъ на перпетумъ-мобиле. (Смѣхъ. — Единъ прѣдставителъ: Той е лудъ!) Исква волна помощъ.

Комисията е оставила това прошение безъ послѣдствие.

Прѣдсѣдателъ: Който е съгласенъ съ мнѣнието на комисията, да се остави това прошение безъ послѣдствие, да си вдигне ржката. (Болшинство.) Остава се безъ послѣдствие прошеието на Георги Ивановъ.

Докладчикъ Д-ръ Кирякъ Провадалиевъ: Шестото прошение е отъ кмета на с. Къшлата, Казанлъшка околия, съ което моли да се отпусне една помощъ за единъ мостъ, който се строялъ по настоящемъ и вѣроятно е досвършенъ. Понеже, казва, този мостъ ималъ голѣмо значение за това село и за нѣколко други села, които прѣминаватъ рѣката Тунджа по този мостъ, и понеже сж похарчили много пари, той иска, щото правителството да даде една помощъ отъ 10.000 л.

Сотиръ Календеровъ: Кое село?

Докладчикъ Д-ръ Кирякъ Провадалиевъ: Къшлата.

Сотиръ Календеровъ: Коя околия?

Докладчикъ Д-ръ Кирякъ Провадалиевъ: Казанлъшка околия.

Иванъ Московъ: Какво е рѣшението на комисията?

Докладчикъ Д-ръ Кирякъ Провадалиевъ: Рѣшението на комисията е да се остави безъ послѣдствие. (Гласове: Съгласни!)

Даже считамъ за нужно да заблѣжжъ, че това прошение, по външната си форма, не прѣдставлява никаква официална бумага: нѣма завѣрка, нѣма печатъ, нѣма подписи, а само единъ кметъ си е турилъ подписа, като приложилъ една равносѣтка. (Георги Шиваровъ: Откога е това прошение?) То носи дата 2-й ноември 1898 год. и е постъпило въ Народното Събрание на 5-й ноември 1898 год. — значи, миналата година. (Иванъ Н. Бобевски: Какво мнѣние е искавала комисията?) Комисията е искавала мнѣние да се остави безъ послѣдствие това прошение. (Гласове: Съгласни сме!)

Вълко Нейчовъ: Просителътъ не ще да има право да се оплаква стъ нѣкаква си притезавана несправедливостъ, нито отъ правителството, нито отъ страна на Народното Събрание, защото въ бюджета на Министерството на Общитѣ Сгради има прѣдвиденъ специаленъ фондъ за такива помощи, и просителътъ трѣбваше да изпълни формалноститѣ, прѣдвидени отъ закона за тази цѣль, за да добие помощъ, ако заслужава.

Тодоръ К. Шишковъ: Това прошение е отъ моята околия и ползувамъ се отъ случая да кажжъ нѣколко думи по него. Мостътъ, за който се говори, е дѣйствително необходимъ за 10—15 села. Особено пролѣтно, зимно и есенно врѣме

когато р. Тунджа надойде, всичките села на тая част отъ околията трѣбва да обикалятъ едно разстояние отъ 10—15 километра, за да се съобщаватъ, когато тѣ сж близко помежду си по на 2—3 километра. Та мислѣж, всичко, което може да се каже по това прошение, ако не е подадено въ нужната и правилна форма, е, да се испрати въ Старо-Загорския окръженъ съвѣтъ, въ бюджета на който наистина има прѣдвидени суми за такава цѣль.

Прѣдсѣдателъ: Мнѣнието на комисията е, това прошение да се остави безъ послѣдствие, а мнѣнието на г. Шипкова е, да се испрати на Старо-Загорския окръженъ съвѣтъ. Ще положѣж на гласуване най-напрѣдъ мнѣнието на комисията. Моляж ония г. г. народни прѣдставители, които сж съгласни съ мнѣнието на комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се мнѣнието на комисията.

Докладчикъ Д-ръ Кириякъ Провадалиевъ: Прошение отъ Гайтана Димитрова, жителка отъ с. Сотиръ, Пловдивска околия. Тя се оплаква, че била бѣдна, имала двѣ сирачета глухо-нѣми и болни, и иска, щото правителството, или Народното Събрание да ѝ отпусне една волна помощъ.

Комисията, като се ръководи отъ взетото си вече рѣшение по този въпросъ за слѣпи, неджгави и сакати хора, остави и това прошение безъ послѣдствие, а именно, първо, че, ако се удовлетвори просбата на тази просителка, ще си създаде лошъ прецедентъ, и второ, да се обърне вниманието на правителството за построяването на единъ приютъ.

Атанасъ П. Краевъ: Ми се струва, че най-добрѣ ще бжде, всички прошения отъ подобенъ родъ да се оставятъ безъ послѣдствие, или пъкъ, както се рѣши по първото — да се испращатъ въ министерството.

Прѣдсѣдателъ: Които отъ г. г. прѣдставителитѣ сж съгласни съ мнѣнието на комисията, щото прошеието на Гайтана Димитрова да се остави безъ послѣдствие, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се мнѣнието на комисията.

Докладчикъ Д-ръ Кириякъ Провадалиевъ: Прошение отъ Стояна Георгиевъ Пашовъ, отъ гр. Сливенъ, съ което иска една врѣмenna помощъ, понеже билъ като войвода на нѣкоя чета въ Македония прѣвъ 1887 и 1888 год. и воювалъ съ турцитѣ, получилъ нѣколко рани, билъ проведенъ на заточение въ Кюния, отъ тамъ избѣгалъ. Затова иска правителството, или по-добрѣ Събранието — защото се обръща къмъ Събранието — да му отпусне една волна помощъ.

Комисията е рѣшила, щото тази молба на Стояна Георгиевъ Пашовъ да се остави безъ послѣдствие. (Гласове: Прието!)

Прѣдсѣдателъ: Моляж тия г. г. прѣдставители, които приематъ прѣдложението на комисията, да се остави прошеието на Стояна Георгиевъ Пашовъ безъ послѣдствие, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Д-ръ Кириякъ Провадалиевъ: Прошение отъ Рангелъ Митовъ, жителъ изъ с. Рагита, Трънска околия, съ което казва, че пострадалъ отъ наводнение отъ прииждането на р. Беринска, затова иска 3.000 или 5.000 л., за петъ год., безъ лихва. (Иванъ Московъ: Тамамъ врѣме намѣрилъ!)

Комисията, като има прѣдъ видъ: че не е само тжжителтъ, които е пострадалъ отъ наводнение; ако се удовлетвори той, тогава ще се обърнатъ всичките, пострадали отъ наводнение, особено тия отъ послѣднитѣ нѣколко години, и които сж мнозина, ръководена отъ мисълта, че не е възможно да се удовлетвори всички, рѣши: да се остави безъ послѣдствие искането на просителя Рангелъ Митовъ.

Вълко Нейчовъ: Азъ взехъ думата за една забѣлжжа умѣтна, че не харесвамъ мотивировката на комисията, не че ще се създаде прецедентъ, щото и други лица пострадали отъ наводнение да искатъ помощъ, по защото държавата не е съ напълнена хазна за да помага на всички нещастия. Може да се иска чрѣвъ полицейскитѣ власти да се отвори една пандухуса да проси. Но Народното Събрание нѣма защо да отпуска такива помощи.

Атанасъ П. Краевъ: Азъ мислѣж, че трѣбва да се остави това прошение безъ послѣдствие, но мотивътъ трѣбва да бжде такъвъ: понеже Народното Събрание не е банково учреждение, нито е спомагателна каса, затуй не може да се отпусне такава помощъ нито нему, нито другиму, които се ползватъ, обаче, съ всичките симпатии на Народното Събрание.

Докладчикъ Д-ръ Кириякъ Провадалиевъ: Комисията взима актъ отъ думитѣ на г. Краева, като ги удобрява и приема, щото въ мотивировката за оставяне безъ послѣдствие това прошение да се впишатъ думитѣ му.

Прѣдсѣдателъ: Моляж ония отъ г. г. народнитѣ прѣдставители, които приематъ мнѣнието на комисията, което е: да се остави безъ послѣдствие заявлението на Рангела Митовъ, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Д-ръ Кириякъ Провадалиевъ: Прошение отъ жителитѣ на с. Тръстеникъ, Никополска околия, пострадали отъ пожаръ; искатъ 20.000 л. за 8 години, безъ лихва, и още да имъ се опрости данъкътъ за три години: 1899, 1900 и 1901 год. Въ числото на тия, които засѣдвахъ въ комисията — за щастие на тия селяни — се падна единъ отъ г. г. народнитѣ прѣдставители, който описа на комисията всичкия ужасъ и всичката грозота на нещастieto, което е сполетѣло туй село — всичките къщи, покжщнина, въобще всичко, каквото сж имали, даже добитъелтъ имъ изгорѣли, а тѣ сж били принудени да излѣзатъ на гола поляна, безъ покривъ и безъ никакви движими имущества.

Комисията, като имаше прѣдъ видъ, че тия хора дѣйствително сж пострадали, рѣши: да имъ се отпуснатъ 20.000 л. за 8 години, безъ лихва, и да имъ се отпуснатъ тия пари отъ 20-й септември 1901 год. Исплащането имъ да става ежегодно и съразвѣрно съ сумата, която ще бжде расхвърлена за 8 год.

По въпроса за данъцитѣ, комисията е на мнѣние да не имъ се опрощаватъ.

Вълко Нейчовъ: Споредъ това мнѣние на прошетарната комисия, азъ се чудѣж отъ гдѣ комисията и Народното Събрание ще вземжтъ 20.000 л. да имъ даджтъ? Тѣ не сж 20 пари или 20 гроша, а сж 20.000 л. Азъ разбирамъ, ако пострадалитѣ отъ пожара жора се отправъжж

до г. Министра на Финансите, да искатъ отъ него да вземе въ рѣка тѣхнитѣ интереси, като изгорѣли и да иска Народното Събрание да впише въ бюджета си тая сума, да иска одобриенето на Народното Събрание. Тогава разбирамъ Народното Събрание щѣше да се намѣри прѣдъ една изучена работа и добръ мотивирана: отъ една страна, да се види, че има възможността да се отпусне такава една помощ, голѣма или малка, а отъ друга страна, че има възможность самиятъ този служителъ на държавата, който отговаря направо за цифритѣ на бюджета, да намѣри тази сума пари и да я даде. А сега Народното Събрание ще се яви като да наложи, като единъ тиранинъ, на Министра на Финансите да впише въ бюджета една сума пари, която той още нѣма. Ако министрътъ каже: азъ нѣма да я впишъ; защото нѣма отъ кждѣ да я намѣрж? Ако каже, че ще трѣбва на 200 души чиновници да намали по 100 л., за да даде тая сума, какво ще стане? Азъ не можъ да се съгласжъ съ прѣдложението на комисията по простата причина, че Панагюрище прѣди четири години изгорѣ, изгорѣхъ 30 сѣмейства, изгорѣ храната за добитъка имъ, къщитѣ, покщцината, чергитѣ и хаскритѣ — ако имахъ такива — и тия човѣци не се отправихъ до Народното Събрание да искатъ помощ. Като полицията, на която се плаща да пази сигурността на данъкоплатцитѣ, слѣдѣ като тя и съдебната власть се тури въ движение и не можа да намѣри авторитѣ на пожара, държавата, значи, не можа да отирие злодѣйцитѣ, тя бѣше морално задължена да удовлетвори въ извѣстна мѣрка тия пострадали хора. Ми се струва, че постѣпката за това нѣщо направи една доста голѣма обиколка, като се доби и мѣстието на окръжния управителъ отъ Татаръ-Пазарджикъ, че има мѣсто да бждѣтъ удовлетворени, ако не всичкитѣ, поне нѣколцина отъ тѣхъ, въ своитѣ справедливи искания. Тая испитня се извърши по прѣдписанието на г. Министра на Финансите. Така щото, г. Министрътъ на Финансите е компетентенъ, е опълномощенъ да внесе една достатѣчна сума въ бюджета, за да удовлетвори тѣзи Панагюрци, които сж пострадали отъ пожара. На онова искане, прочее, въ такава форма направено, Народното Събрание не може справедливо да откаже, да го удовлетвори. Но настоящата постѣпка, прѣдставена така, не може да добие одобриенето на Народното Събрание, защото то е, което най-напрѣдъ трѣбва да пестя за парата на данъкоплатеца.

Сотиръ Календеровъ: Г-да народни прѣдставители! Независимо отъ това, което каза г. Нейчовъ, ние ще бждемъ непослѣдователни, ако приемемъ туй прѣдложение и рѣшимъ да се отпусне такава сума. Прѣди малко се остави безъ послѣдствие прошенито на Рангела Митовъ, отъ с. Ракита, който тоже е пострадалъ не отъ пожаръ, а отъ наводнение. Неговата къща, неговата крѣчма били отнесени отъ водата, а така сжщо всичкитѣ му движими имущества въ крѣчмата; обаче, комисията намѣри че такава просба не може да се удовлетвори, а пъкъ сега, обратното, намира просбата на тия хора за уважителна, и то само за туй, защото имали щастieto тѣхниятъ народенъ прѣдставителъ да се намѣри въ комисията и могълъ да опише

всичкитѣ ужаси на пострадалитѣ. Не трѣбва да правимъ разлика между пострадалитѣ: и она е пострадалъ тѣй, както и тѣзи. Добръ е да имъ се помогне, но ние казахме по-рано, че нашата страна се намира въ финансова криза и нѣма отъ гдѣ да вземемъ пари; че държавата не е въ положение да помогне на всичкитѣ нещастия на българскитѣ граждани. Затова, щомъ като, прѣди малко, оставихме безъ послѣдствие едно подобно прошение, трѣбва и това прошение да се остави безъ послѣдствие. Разбира се, както каза и г. Нейчовъ, ако г. Министрътъ на Финансите намѣри за възможно да имъ се направи нѣкаква помощ, да имъ направи. Но Народното Събрание да не удовлетворява просбата имъ.

Атанасъ П. Краевъ: Атрибутитѣ на Народното Събрание сж опрѣдѣлени въ чл. 105-й отъ Конституцията, но тамъ, въ тоя членъ, нийдѣ нѣма да срѣщнете, че то има право да отпуща заеми лихвоносни или безлихвени. И ако прѣдшнитѣ събрания сж падали въ тази грѣшка, нека ние да се пазимъ, та да не повтаряме такива грѣшки. Да отпуснемъ 20.000 л., да отпуснемъ 50.000 л.; но азъ ви питамъ: отъ кждѣ ще вземемъ тия пари? Отъ редовния бюджетъ ли? Не можемъ. Това ще бжде единъ свѣрхсметенъ кредитъ ли? Тази сума ще трѣбва да се прѣдвиди въ бюджета за идущата година. Азъ мислж, че такава рѣшение по никой начинъ не трѣбва да се взема и то не толкова, че мжно може да се приведе въ изпълнение, колкото по съображението, че Народното Събрание не е заемодавателно учреждение или дружество. Прѣди малко, както справедливо забѣлѣжи г. Календеровъ, ние отхвърлихме прошенито на жителитѣ отъ с. Ракита, по сжщитѣ тия мотиви, и то бѣше справедливо. Въ случая има и другъ мотивъ да се не удовлетвори това прошение: просителитѣ сж пострадали отъ пожаръ, а пъкъ извѣстно е, че споредъ Закона за пожаритѣ въ селата, махалитѣ и колибитѣ отъ 1883 год., ако не се намѣри виновникътъ, селото плаща обезщетението. (Тодоръ Георгиевъ: Цѣлото село е изгорѣло!) Цѣлото? (Никола Константиновъ: Не е изгорѣло цѣлото!) Ако е изгорѣло цѣлото село, тогава наистина нѣмъ селянитѣ какво да платжтъ. То е право. Ако е така, тогава може окръжниятъ съвѣтъ, може правителството да прѣдвиди въ бюджета една сума, може правителството да внесе прѣдложение съ цѣлъ да се помогне на тѣзи хора; но по поводъ на едно прошение ние да рѣшаваме — и при какви условия още! — не можъ да се съгласжъ.

Колкото се отнася до даждieto, то е наше право да го опростимъ или не. § 3-й на чл. 105-й отъ Конституцията, който захваща съ думитѣ: „Народното Събрание има“, казва: (Чете.) „Да опрощава изостанали даждия и и всѣкакви недобрани берии, на които прибирането се вижда невъзможно.“ Има ли по-очевидна невъзможность нѣкждѣ отъ тая за събирането данѣка на тия селяни? Трѣбва ли да ги продадемъ за данѣка? Разбира се, че не. Ето защо, азъ бихъ молилъ г. докладчика на комисията да оттегли това прѣдложение, за да се внесе на повторно изучване отъ комисията. А ако той не може да направи това, ще моля уважаемитѣ прѣдставители да вземжтъ слѣ-

дующото рѣшение: да се прѣпоръча на г. Министра на Финансите да внесе прѣдложение, за да се опрости отъ Народното Събрание данъка на това изгорѣло село, и още съ сжщото прошение да се прѣпоръча на правителството да вземе инициативата, за да намѣри възможност да се помогне на пострадалиятъ отъ този пожаръ и съ това да се свърши работата на Народното Събрание.

Д-ръ Василь Дочевъ: Отказвамъ се.

Божилъ Райновъ: Ние имаме да разрѣшимъ въпроса: какъ трѣбва да се помогне на едно всеобщо бѣдствие; на едно село отъ 300—400 къщи, което е изгорѣло съвсѣмъ; на едно село, което, като село земледѣлческо, е плащало много повече отъ тази помощъ, която иска; на едно село, което е плащало съ години и което има намѣрение, като се замогне, пакъ да плаща хиляди лева на държавата. Прометарната комисия, като чу, какво нещастие е сполѣтѣло тия селяни, безъ повече, каза, че не е голѣма сума — като се касае работата за такова едно бѣдствие, да дадемъ на тия селяни 20.000 л. взаимнообразно. И такива суми прѣдвиждаме въ бюджета. Прѣди малко се прѣвидѣ една сума отъ 100.000 л. за чумата, за холерата и за не знажъкви още епидемии, та не можемъ сега ние да откажемъ. Ние рѣшихме да се помогне на тия хора на основание на това, че за общи бѣдствия и нещастия ще да има сума въ бюджета, ако пъкъ нѣма, трѣбва да се прѣвиди такава.

Колкото се касае за даждията, ние не можехме да ги опростимъ, защото г. Краевъ трѣбва да знае, че опрощаването на данъцитѣ не става така топтанъ. Г-нъ Краевъ, като народенъ прѣдставителъ, трѣбва да знае, че има специаленъ законъ за опрощаване на данъцитѣ. Споредъ тоя законъ, трѣбва да се състави поимененъ списъкъ, да се види: дали тази година, дали до друга, или до петъ години не ще могатъ да платятъ и само като се види, че е невъзможно да се платятъ, тогава вече дохожда въпросътъ тукъ и поименно отъ тази трибуна трѣбва да се каже, да се опростятъ. И ни най-малко пунктъ 3-й отъ чл. 105-й на Конституцията, който се наведе, не се отнася до опрощаването на даждията току-така. Прерогативитѣ на Народното Събрание, да опрощава даждия, ни най-малко не могатъ да се приспособятъ въ дадения случай.

Колкото за това, че риджа-капусу била отворена, ще кажъ, че споредъ чл. 106-й отъ Конституцията, Събранието има право да приема въѣкакви прошения и жалби и съ резолюция, каквато то пожелае, като господаръ, ги испраща на министритѣ. Ето защо, г-да, азъ поддържамъ рѣшението на прометарната комисия: да се отпуснатъ на селянитѣ отъ с. Тръстеникъ 20.000 л., само не безъ лихва, а съ такава лихва, съ каквато се даде заема на изгорѣлитѣ Котленци. Колкото за опрощаването на даждията, то влиза въ задачитѣ на министерството.

Дамянъ Цековъ: Г-да народни прѣдставители! С. Тръстеникъ, както се докладва отъ г. докладчика, пада въ Никополската околия, която е съѣдна съ нашата. Дѣйствиелно, всички ние бѣхме потрѣсени отъ ужасъ, когато се научихме, че дѣйствиелно такова бѣдствие е сполѣтѣло това село, което, както каза г. Райновъ, е доста голѣмо —

има около 400 къщи. Нѣмамъ нищо, слѣдователно, ако би имало възможностъ да му се помогне. Но ми се струва, че много право забѣлжи г. Календеровъ, като каза, че ние не сме послѣдователни. Прѣди малко г. докладчикътъ по едно такова прошение каза, че Народното Събрание не е банка, не е учреждение, което да може да отпуща пари въ заемъ, да прави подобни помощи, и, ржководима отъ този принципъ, прометарната комисия е приела по начало да се не отпущатъ такива пари. Подиръ малко сжщиятъ докладчикъ казва: благодарение на обстоятелствата, че се намѣри единъ прѣдставителъ отъ сжщата околия, който ни описа много трагически случката въ това село, ние дойдохме до убѣждение да отпуснемъ исканата сума 20.000 л., безъ лихва. Заради това и азъ, като г. Календерова, казвамъ, че въ едно и сжщо заседание не можемъ да бъдемъ непослѣдователни. Не можемъ да бъдемъ на едно майка, а на другито мащеха. Ако прѣди малко отказахме на пѣкво просители да имъ дадемъ помощъ, пострадали, било отъ наводнение, било отъ други свѣрхестествени прѣпятствия, не можемъ сега да се съгласимъ да удовлетворимъ друго едно подобно искане. До колкото свѣдѣнията ми се простиратъ, не е вѣренъ фактътъ, че цѣлото село е изгорѣло. (Божилъ Райновъ: Циганскитѣ колиби само сж останали!) Прѣди малко г. докладчикътъ каза, че около 30—40 къщи сж били изгорѣли, нѣколко сж били само засѣгнати, а по-голѣмата частъ отъ селото останала. За да бжде докладътъ по-пълненъ, нека г. докладчикътъ ни каже самата истина, та да може по този начинъ да се даде едно по-правилно разрѣшение на въпроса.

Докладчикъ Д-ръ Кирикъ Провадалиевъ: Има едно удостовѣрение, което ще ви прочетъ . . .

Лазаръ Дуковъ: Само къщитѣ изгорѣли; кажете колко сж!

Петъръ Н. Даскаловъ: Понеже г. докладчикътъ ще даде по-пълни обяснения, азъ мислжъ, че нѣма да бжде злѣ, ако г. докладчикътъ освѣтли Събранието: дали тия пари ще се даватъ на всички, по какъвъ начинъ и защо.

Славчо Бабаджановъ: За да не ставатъ излишни дебати, нека г. докладчикътъ обясни това!

Петъръ Н. Даскаловъ: Ако 400 къщи сж изгорѣли, а пъкъ даваме 20.000 л., на вѣски селениятъ ще се паднатъ по 50 л.

Прѣдсѣдателъ: Г-нъ докладчикъ! Обяснѣте, колко къщи сж изгорѣли?

Сотиръ Календеровъ: Да се прочете самото прошение и удостовѣрението!

Атанасъ П. Краевъ: Цѣлото село ли е изгорѣло, или само нѣколко къщи? Искамъ обяснения отъ докладчика!

Прѣдсѣдателъ: (Звъни.) Докладчикътъ ще освѣтли Събранието. Нѣмате думата!

Атанасъ П. Краевъ: Нѣма нужда отъ звънецъ! Азъ искамъ отъ г. докладчика да даде обяснения.

Прѣдсѣдателъ: Когато Ви се даде думата, тогазъ ще искате обяснения! Не правѣте шумъ! Васъ не турихъ тамъ да правите бѣлѣжки!

Атанасъ П. Краевъ: Тукъ сж ме турили моитѣ избиратели да защищавамъ тѣхнитѣ интереси и интереситѣ на всички български граждани!

Докладчикъ Д-ръ Кирякъ Провадалиевъ: За да може докладътъ да бжде ясенъ, за да може всѣки единъ да чуе това, което казватъ просителитѣ, и понеже нѣкои прѣдставители искатъ да се прочете прошениято, азъ ще пристъпнѣ къмъ прочитането на това прошение. (Гласове: Нѣма нужда! Да се прочете само удостовѣрението!)

Христо Конкилевъ: Цѣлото село ли е изгорѣло?

Сотиръ Календеровъ: И прошениято да се прочете!

Константинъ Досевъ: Вие не искате едно, ки! (Шумъ.)

Прѣдсѣдателъ: Моля тишина, г-да прѣдставители!

Докладчикъ Д-ръ Кирякъ Провадалиевъ: (Чете.)

„Удостоверение № 2.621, 23-й ноемврий 1898 год. Тръстенишкото селско общинско управление, Никополска околия, удостовѣрява, че долуозначенитѣ лица, всички жители на с. Тръстеникъ, на 12-й януарий т. г. сж пострадали отъ общия пожаръ, а именно“ — тукъ се изброяватъ имената на пострадалитѣ, които сж на брой 73—74. (Гласове: Колко сж?) 73 или 74.

Христо Конкилевъ: Видѣхте ли сега? Излиза единъ Райновъ и казва, че цѣлото село изгорѣло! (Смѣхъ.)

Атанасъ П. Краевъ: Значи, не е истина. . .

Докладчикъ Д-ръ Кирякъ Провадалиевъ: Мнѣнието на г. Райнова е съставено отъ самото прошение, г-нъ Краевъ! Вие не сте чели прошениято!

Вълко Нейчовъ: Колко сж пострадалитѣ? Ние знаемъ, че баща и синове живѣятъ въ една къща.

Докладчикъ Д-ръ Кирякъ Провадалиевъ: (Чете.)

„Молба отъ отдолуподписанитѣ жители на с. Тръстеникъ, Никополска околия, Свищовски окръгъ. На 12-й януарий т. г., въ 12 часѣтъ по обѣдъ, въ врѣмето на единъ твърдъ силенъ вѣтъръ, внезапно избухнѣ въ западния край на селото ни пожаръ, който мгновено се распространи по посоката на вѣтъра, и то по дължината на селото, и който въ разстояние на 15—30 минути отнесе отъ очитѣ ни всичко, що сме печелили съ години: къщята, хамбаритѣ, храната, зимницитѣ, покъщнината, разнитѣ орджия, топливо, храна за добитѣка, а на нѣкои и дрѣхитѣ. Не можахме нищо да отървемъ, защото при избухването на пожара, ние се впуснахме да отидемъ на помощъ на съселанитѣ си, ала до като пристигнемъ до мѣстото на пожара, видѣхме, че тоя послѣдниятъ се распространилъ изъ цѣлото село, и до като се върнемъ обратно, намѣрихме домоветѣ си запалени. Уплашени, едва ли успѣхме да избавимъ дѣцата си живи и то благодарение, че бѣше денъ. Пожарътъ отнесе ни всичко: останжме безъ жилища, безъ храна, безъ дрѣхи, безъ покъщнина, безъ сѣждове, безъ топливо и безъ сѣчива. Най-сетнѣ, посрѣдъ зима бѣхме изложени съ дѣца и добитѣкъ подъ откритото небо. (Атанасъ П. Краевъ: Значи, не е изгорѣлъ добитѣкътъ!) Бѣхме благодарни да се подслонимъ въ нѣкой зимникъ, въ който живѣехъ добитѣци, стига само да се намѣреше. Благодарение на нашитѣ съсѣди непотърпѣвши и отчасти съ съдѣйствието на правителството, настанихме се да живѣемъ кой кждѣто намѣри: нѣкои изъ селото ни,

(Атанасъ П. Краевъ: Значи, цѣлото село не е изгорѣло!) а други по околнитѣ села. Имахме нужда отъ всичко, а най-вече отъ храна: гладно не се стои; но отъ кждѣ да я вземемъ? Просимъ, ала съ просия не се храни многолюдно сѣмейство отъ 4—20 и повече человекъ, както това е обичай да живѣемъ задружно; а мѣсець августъ, врѣмето на вършидбата, е далечъ още: врѣме равно тѣкмо на половина година. Врѣмето минаваше, а гладътъ ни обзе“, и т. п. По-надолу казватъ: „Независимо отъ това, г-да народни прѣдставители, трѣбваше да платимъ бирнику и данѣкъ. Замолихме г. Министра на Финанситѣ да отложи събирането на тазъ годишния ни данѣкъ за прѣвъ идущата 1899 год., но и той не ни помогнѣ, както отъ всѣкъждѣ: „да се събержтъ данѣцитѣ. . .“ „Отъ всичко до тукъ изложено, г-да народни прѣдставители, вие узнахте положението, въ което се намираме. Господъ насъ ни наказа, ала отъ никждѣ милость, отъ никждѣ помощъ не намѣрихме. Нѣма вече кждѣ да ходимъ да трошаме по вратитѣ, освѣнъ до васъ, г-да народни прѣдставители, до почитаемото Народно Събрание, отъ васъ хранимъ пълна надежда за една бащина милость къмъ насъ злочеститѣ. . .“ „Нашата молба, г-да народни прѣдставители, е: почитаемото Народно Събрание да благоволи и ни опрости данѣка за три години, а именно: 1899, 1900 и 1901 год. сжщо и да ни отпусне отъ държавното съкровище, безъ лихва, 20.000 л., които да исплатимъ съразмѣрно въ 8 години обратно на съкровището“.

„Тукъ прилагаме едно удостовѣрение отъ 23-й ноемврий 1898 год., подъ № 2.621, издадено ни отъ Тръстенишкото селско-общинско управление. Слѣдватъ подписитѣ. (Гласове отъ лѣвицата: Колко сж подписитѣ?) Много мъчно е да се прочетжтъ, защото сж като иероглифи. (Гласове: Колко сж?) Цѣла страница. Въ удостовѣрението има 70—80 имена. (Христо Конкилевъ: Нѣма 400, я!) Прѣдполага се, че всѣки селянинъ не може да има къща. (Гласове: Аа! — Сотиръ Календеровъ: Нѣма селянинъ безъ къща!)

Константинъ Досевъ: Г-да народни прѣдставители! Когато въпросътъ се касае за едно нещастие, постигнало десетки сѣмейства, азъ мислѣхъ, че не можемъ да гледаме така, както се погледна на едно единично нещастие, какъвто бѣше случаятъ съ миналото рѣшение — за едно само сѣмейство. Заради това, не можемъ да отхвърлимъ такова едно заявление, като настоящето, само за това, защото друга една молба за единично нещастие сме отхвърлили. Общото нещастие, станало така, както се описва въ заявлението, азъ мислѣхъ, че извиква нашето състрадание и ние сме длъжни да имъ укажемъ нашата помощъ. Защото, благосъстоянието на 70 или 80 сѣмейства е въ интересъ не само на Народното Събрание, но и на правителството; защото 70 данъкоплатци, опропадени, не можтъ да принесжтъ никаква полза на държавата, ще станатъ немощни хора, а като бжджтъ подкѣрпени съ нашата помощъ, тѣ пакъ ще постигнжтъ своето благосъстояние, ще бжджтъ добри данъкоплатци на държавата и ще принесжтъ двойно и тройно повече полза на държавата, отъ колкото сега имъ отпусаме. Не е за прѣвъ пѣтъ сега, гдѣто Народното Събрание отпуска такива помощи. Помните, че въ 1894 год. Народното

Събрание отпусна на г. Котелъ, който бѣше пострадалъ отъ пожаръ, 1.300.000 л. Това бѣше длъжностъ на Народното Събрание да го направи, и то го направи. И сега Народното Събрание е длъжно да удовлетвори молбата на тия просители, за да подобрятъ положението си. Каза се съ ирония, че защото единъ отъ прѣдговорившиятъ, г. Райновъ, казалъ, че цѣлото село изгорѣло, а пъкъ се указва, че не цѣлото село, ами само 70—80 сѣмейства сж пострадали, не трѣбвало да имъ помогнемъ. Азъ мисля, че при такъвъ важенъ въпросъ, не трѣбва да се гледа съ присмѣхъ на една молба, или на едно опрощаване. . . (Сотиръ Календеровъ: На молбитѣ не се гледа съ присмѣхъ! Гледаме на задълженията!) Това не бѣше друго, освѣнъ вслѣдствие на една непълнота на доклада. Така щото, азъ ще моля г. г. народнитѣ прѣдставители, да гласуватъ тая нищожна сума на тия хора, за да могатъ да трѣгнатъ въ пътя на своето благосѣстояние. Г-нъ Нейчовъ бѣше пръвъ, който възстана противъ тая молба, и неговото възставане ме накара да вземъ думата, за да му напомня, че неговиятъ аршинъ не е единъ. Въ 1894 год., г. Нейчовъ дойде да иска, за своитѣ храбри панагюрци, да отпуснемъ десетки хиляди лева за докарване на вода и се домогна до това съ всички срѣдства. (Вълко Нейчовъ: Ние бѣхме тогава разсицици!)

Петко Каравеловъ: Менъ, г-да народни прѣдставители, ми произвежда тъжно впечатление тоя докладъ на комисията. Тукъ г. Календеровъ каза, и г. докладчикътъ тоже по-напрѣдъ още, че се намѣрилъ единъ членъ отъ комисията, който разказалъ за плачевното сѣстояние на това село. Ако има нѣщо, което да може да разврати нашия парламентаризмъ, което да съсипва нашиятъ финанси, то е депутатитѣ да даватъ всевъзможнаго рода обѣщания на своитѣ избиратели, да дохождатъ тукъ, и, посредствомъ всевъзможнаго рода шмекерии, да прокарватъ тия работи. (Единъ прѣдставителъ: Като Вълка Нейчовъ!) Може да го е правилъ г. Нейчовъ, азъ не знамъ. — За Котелъ се направихъ много гдунави работи — намѣсто да помогнатъ на хората, отидохъ на онзи сицей да правятъ къщи, съ условие да заплатятъ капитала. Котелъ нѣма никога да ги исплати. Ще простите и на тия хора, както се е опрощавало и на други. Въ България хората сж научени, който вземе нѣщо съ просия да не връща. А това е просия. Съжалявамъ, че не знамъ лицето, което е плакало за да прокара по такъвъ начинъ за своитѣ избиратели отпушането на извѣстни пари. За менъ е ясно. Азъ искрено съжалявамъ, че сж пострадали тия 70 къщи и, ако имаше възможность, желалъ бихъ да имъ се помогне; но не е този пътятъ, г-да. Нито единъ официаленъ документъ нѣмаме тукъ, освѣнъ сълзитѣ на онзи прѣдставителъ, който е плакалъ въ комисията. За да се рѣши даването на пари, Народното Събрание трѣбва да има всевъзможни факти, всевъзможни документи. Тукъ, какво виждаме? Единъ казва цѣлото село изгорѣло, другъ — 70 къщи, трети — 30 къщи. Зарадъ това, пътятъ на това прошение не е този, а е другъ. Трѣбва не на Министра на Финанситѣ, а на Министра на Вътрѣшнитѣ Работи да се испрати прошениято, за да се провѣри, въ какво положение сж тия хора, дали трѣбва да имъ

се помогне или не. Трѣбва да прѣдставятъ всичкитѣ си документи и тогазъ ще се види, трѣбва ли да имъ се помогне или не. Нищо подобно не е станало и никой не се обажда отъ официалнитѣ банки. Тукъ депутатитѣ се располагатъ съ българската хазна. Тоя пътъ е лошъ и опасенъ. Зарадъ това, желателно е прошениято да се испрати на Министра на Вътрѣшнитѣ Работи, да се искатъ свѣдѣния и, когато събере свѣдѣния, нека ни ги прѣдстави и искаже своето мнѣние, а не да мълчи и да казва послѣ: Събраието така е рѣшило. За менъ е важно Министрътъ да се произнесе; той да земе отговорността на себе си. И винаги въ паричнитѣ работи министритѣ трѣбва да взиматъ отговорността, а не така, отъ заднитѣ порти да се вършатъ тия работи. Казватъ, 70 къщи сж пострадали. Азъ знамъ много други села, които сж повече пострадали. България е пострадала много и навсѣкждѣ, и азъ бихъ желалъ да се помогне на всички, но инициатива трѣбва да се вземе отъ Министерството, а не отъ депутатитѣ, защото тоя пътъ ни съсипва, тоя пътъ е опасенъ и ще ни съсипе повече. Азъ моля това прошение да се испрати въ Министерството.

Министръ Д-ръ Димитъръ К. Вачовъ: Г-да! Прѣди да вземемъ какво да е рѣшение по това прошение и по прѣдложението на комисията, ние трѣбва да вземемъ въ съображение слѣдующето. Първо. Прошениято е дадено прѣзъ 1898 год. за събитие станало, вѣроятно, пакъ прѣзъ същата година, когато дѣйствително хората сж се намирили въ такова нещастно положение, каквото ни го описа г. докладчикътъ. Оттогава насамъ какво е положението на тия хора, намъ е неизвѣстно или поне при доклада нѣмаме данни. Второ. Какво е искането на просителитѣ? Тѣ искатъ да имъ се даде 20.000 л. помощъ взаемообразно и да имъ се опростятъ данъцитѣ, бжджци, за 1899, 1900 и 1901 години, за 3 години наредъ; значи, искатъ да имъ се опростятъ данъци бжджци, нѣщо, което, мисля, ако се уважи, ще бжде криво. Ако бѣхъ поискали опрощаването данъци за минали години, тогава въпросътъ щѣше да бжде другъ. Това щѣше да влиза въ компетентността на Народното Събрание. Когато се установи, че единъ човѣкъ нѣма възможность да си исплати данъцитѣ, могатъ да му се опростятъ. Единъ недоборъ държавата може да опрости, но не и бжджци данъци. Ще бжде лошъ прецедентъ, ако почнемъ да опрощаваме бжджци данъци. Отъ друга страна, просителитѣ искатъ да имъ се даде взаемообразно една сума, за която, впрочемъ, нѣмаме данни на колко души и за какви строго опрѣдѣлени нужди е потребна. Това би трѣбвало, прѣди всичко, да се изучи и да се знае и само тогава Народното Събрание да покаже тая щедрость, каквата показва по-рано къмъ Котленскитѣ жители. Комисията, наистина, е дала едно заключение, че трѣбва да имъ се даде сумата 20.000 л., но тя съ нищо не мотивира на кои именно хора, въ какъвъ размѣръ и т. н. трѣбва да се даде. Но може да се каже: това ще се остави на общината и пр., или може да се остави на нѣкои други органи на властѣта, да направятъ распрѣдѣлението. Не, азъ не съмъ на това мнѣние. Народното Събрание не може и не трѣбва тъй слѣпо да отпуца суми,

докогато не му бжде ясно прѣдставено по кой начинъ ще се израсходва и за какви нужди се иска тая сума и т. н. Милостѣта, която комисията иска да се раздаде отъ Народното Събрание е, наистина, хуманна, но това е милостъ, която може да се раздава само на нещастни хора, по единъ опрѣдѣленъ редъ, а не безразборно. Азъ мислѣхъ, че не може да се приеме мнѣнието на комисията, защото нейното мнѣние, да се даде на просителитѣ една помощъ отъ 20.000 л. взаимнообразно, съ 8% лихва, безъ да казва защо, по каквъ редъ и на какво основание, е неприемливо. Ами че, ако се приеме прѣдложението на комисията, то се поражда въпросътъ: кждѣ ще се впише сумата? Въ кой бюджетъ трѣбва да запишемъ тая сума? Въ бюджета за 1901 год. ли? Ако ще трѣбва да дадемъ нѣщо, трѣбва да го дадемъ отъ идущия бюджетъ или отъ настоящия, но да вписваме въ бюджета за 1901 год. пари, расходи още отсега, това е безсмислица. Ето защо, азъ мислѣхъ, че мнѣнието на комисията така, както е формулирано, не може да се приеме, а правилното е, да се испрати прошениято въ Министерството на Финанситѣ, което въ най-близко врѣме да събере свѣдѣния по въпроса и съ тѣзи свѣдѣния да повърне прошениято пакъ въ Народното Събрание, за да може то да се произнесе правилно: дали трѣбва да се даде нѣкаква помощъ отъ бюджета за текущата или за идущата година и да се впише въ бюджета, тѣй както стана съ други нещастия, които сполетѣхъ и други граждани, каквито сж, напр. жителитѣ на гр. Котелъ. Зарадъ това, азъ мислѣхъ, че най-правилното разрѣшение е, да се испрати прошениято въ Министерството на Финанситѣ, като му се прѣпоръча да събере свѣдѣния още въ тази сесия и, ако може, слѣдъ като се събержтъ тия свѣдѣния, да ни се докладва пакъ въ сжщата сесия, за да не останжтъ хората безъ всѣкаква помощъ, ако се уваже, че иматъ нужда отъ такава.

Петъръ Н. Даскаловъ: Слѣдъ туй, което каза г. Министрътъ — азъ съмъ напълно съгласенъ съ него — считамъ въпроса че е исчерпанъ, но едно нѣщо ще кажъ, именно, че тая непълнота въ доклада докара всички тия дебати. Ако комисията бѣше обърнала по-сериозно внимание на това прошение и ако докладътъ бѣше пълненъ, щѣше да се избѣгне всичко това.

Христо Конкилевъ: Дѣйствително, г-да прѣдставители, познавамъ туй с. Тръстеникъ, за което се говори тукъ — билъ съмъ нѣколко пжти въ него; но чудно ми става, когато нѣкои отъ г. г. прѣдставителитѣ излизатъ тукъ да говоржтъ, че цѣлото село е изгорѣло. Особено г. докладчикътъ, който, може би, по незнание или не се усѣщаше, каза, че и цѣлиятъ добитѣкъ изгорѣлъ, когато огньтъ е станалъ на пладнѣ и добитѣкътъ въ това врѣме е на полето. Въ туй нѣщо има много прѣувеличения, защото нещастия ставатъ всѣки день и всѣки часъ навредъ изъ България. (Божилъ Райновъ: Въ Габрово когато изгорѣ фабриката...) Азъ ще дойджъ за Габрово. Мълчи! Не ме смущавай! Недѣй лъга другъ пжтъ, когато говоришъ въ Събранието! (Петъръ Н. Даскаловъ: Въпросътъ е освѣтленъ и нѣма защо да се говори!) Защото, когато единъ градъ гори и когато гори едно село, г-да прѣдста-

вители, трѣбва да правимъ разлика. На гражданина кжщата му, стоката му, всичко е на едно мѣсто, а на селянина какво може да изгори — нивата ли ще му изгори? — когато той има само една много малка покжщнина и една срутена хижа? 70 кжщи, турѣте ги по 500 л., тѣ не правжтъ тая сума, която искатъ.

Петъръ Н. Даскаловъ: Не знаешъ да правишъ смѣтка! 35.000 правжтъ! Направи имъ смѣтката! Недѣй сѣди само да говоришъ!

Тодоръ Георгиевъ: (Къмъ Конкилева.) Защо лъжешъ и ти сега, като не знаешъ да смѣташъ?

Христо Конкилевъ: Затуй, ще направимъ най-голѣма погрѣшка...

Петъръ Н. Даскаловъ: Въпросътъ се освѣтли и не трѣбва... (Шумъ.)

Прѣдсѣдатель: Г-нъ Даскаловъ, г-нъ Георгиевъ! Оставете оратора да се искаже.

Тодоръ Георгиевъ: Много е грубъ, г-не прѣдсѣдателю! Да не казва на другитѣ, че лъжжтъ, когато той лъже!

Христо Конкилевъ: Какво искате, г-нъ Даскаловъ?

Петъръ Н. Даскаловъ: Въпросътъ е обясненъ и нѣма защо да се говори.

Христо Конкилевъ: За Васъ може да е освѣтленъ, но за мене не е. Да. Ще отговорѣ на г. Божила Райновъ за Габрово и на г. Досева за Котелъ. — Азъ бѣхъ прѣдставителъ тогава и бѣхъ въ засѣданието, когато се отпуща паритѣ, но и тогава ония прѣдставители най-голѣма погрѣшка направихъ, защото отъ тая помощъ най-богатитѣ взехъ, а сиромаситѣ не можахъ да вземжтъ. А въ 1896 год., когато въ Габрово изгорѣ цѣла махала, никой не се обърна къмъ държавата за помощъ, а самитѣ граждани давахъ всичко — и горни дрѣхи, и постилки, и всичко. (Константиновъ Досевъ: Злоупотрѣбленията, направени отъ нѣкои лоши хора, нѣматъ нищо общо съ доброто дѣло на Събранието!) Да, ама и сега тѣй сжщо ще стане. Азъ имамъ честь да познавамъ и тия подписи и затуй ви казвамъ, че ще попаднемъ въ една грѣшка: нѣма да помогнемъ, а ще развратимъ хората.

Атанасъ П. Краевъ: (Гласове: Исчерпанъ е въпросътъ!) Констатира се отъ допълнителнитѣ разяснения, които даде г. докладчикътъ, че сж изгорѣли 70, максимумъ 80 кжщи, но не се установи, че има човѣшки жертви или пѣлъ да е изгорѣлъ добитѣкъ. Каза се отъ страна на единъ нашъ колега, че цѣлото село изгорѣло, като разбира, вѣроятно, че цѣлото село състои отъ тия 70—80 жилища, плусъ всичкия добитѣкъ. Добрѣ. Азъ изискахъ отъ канцеларията на Народното Събрание официалната статистика на населенитѣ мѣста въ Княжество България, споредъ прѣброяването отъ 1893 год., и на страница 38-а е написано, че селото Тръстеникъ имало 454 кжщи и 3.196 жители въ 1893 год. Прѣдположението е, че отъ 1893 год. до края на 1899 год., до началото на 1900 год., това село не е намалѣло, а е нараснало, както въ числото на сградитѣ, така и въ числото на жителитѣ. Щомъ е така, намъ не ни остава друго, освѣнъ да искажемъ съжаление, че тѣй прѣувеличено се прѣдставлява намъ работата. Повтарямъ

да кажъ, че пострадалиятъ отъ пожара се ползуватъ съ нашиятъ искрени симпатии и че желателно е въ близко бъдеще да си построжатъ онова, отъ което сж се лишили; но поддържамъ, че ще бжде особенъ актъ на непослѣдователностъ отъ страна на Събранието, единъ актъ на несправедливостъ, ако вземе рѣшението, което се прѣпоръчва отъ комисията и което толкова горѣщо се поддържаше отъ г. Балчишкия народенъ прѣдставителъ, който вѣроятно е прѣдседателъ на комисията. (Божилъ Райновъ: Не съмъ прѣдседателъ!) На всѣки случай членъ. (Прѣдседателъ: Не се расправяйте!) Тогазъ, имали сте за защитникъ г. докладчика.

Прѣдседателъ: Молж, г-да прѣдставители! Понеже никой повече не иска думата, ще се пристъпи къмъ гласуване. Както чухте, мнѣнието на комисията е да се удовлетвори искането на жителитъ на с. Тръстеникъ. Има друго прѣдложение на г. Краева, подкѣрпено отъ г. г. Нейчова и Календерова, щото да се не отпуща никаква сума. Прѣдложението на г. Каравелова е, да се испрати това прошение въ Министерството на Вжтрѣшнитъ Дѣла и, слѣдъ като г. министърътъ го провѣри, да се внесе отново въ Народното Събрание. Най-сетнѣ, има и прѣдложение отъ г. Министра Вачова — да се испрати това прошение въ Министерството на Финанситъ, за да стане провѣрка, и отъ тамъ да се иска опрощаването на даждията или искане на помощъ.

Ще турж на гласуване по-напрѣдъ прѣдложението на комисията. Молж г. г. прѣдставителитъ, които приематъ мнѣнието на комисията, да си вдигнатъ ржката. (Меншество.) Значи, мнѣнието на комисията пада. Тогава ще турж на вотирание мнѣнието, което е: да се испрати прошениято, било въ Министерството на Вжтрѣшнитъ Дѣла, било въ Министерството на Финанситъ, или да се съобщи и на двѣтъ да даджтъ нужнитъ свѣдѣния и подиръ това да се внесе въ Народното Събрание. Защото, мислж, че ако се рѣши по-напрѣдъ да се не удовлетворява искането на просителитъ, тогава другото мнѣние нѣма нужда да се прѣдлага на гласуване. Може-би Народното Събрание да желае, щото това мнѣние, което е поддържано отъ г. Каравелова и г. Министра Вачова да се приеме, да има всички свѣдѣния, и тогава да се произнесе по въпроса. Понеже туй ще бжде по-добръ за интереса на самитъ просители и послѣ по-лесно и по-справедливо да се произнесе самото Народно Събрание, то ще турж на вотирание това мнѣние и молж тия г. г. прѣдставители. . . (Атанасъ П. Краевъ: Азъ мислж, че трѣбваше да турите на гласуване най-напрѣдъ моето мнѣние!) — Молж Ви се. — Тия г. г., които сж съгласни, щото прошениято да се испрати въ Министерството на Вжтрѣшнитъ Дѣла и да се съобщи на г. Министра на Финанситъ, и тѣ, слѣдъ като събержтъ нужнитъ свѣдѣния, да ги даджтъ на Народното Събрание, за да се произнесе по тѣхъ, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) И тѣй, туй прошение ще се испрати въ Министерството на Вжтрѣшнитъ Дѣла и ще се съобщи на г. Министра на Финанситъ да даджтъ свѣдѣния.

Константинъ Досевъ: Понеже врѣмето е напрѣдвало, прѣдлагамъ да се вдигне засѣданието.

Прѣдседателъ: Молж. Азъ мислж, че докладътъ е вече свѣршенъ и ще вдигнж засѣданието. Но прѣди да се вдигне засѣданието, ще направж нѣкои съобщения и слѣдъ това ще трѣбва да опрѣдѣлимъ дневния редъ за идущето засѣдание.

Тодоръ К. Шипковъ: Г-не прѣдседателю! Вие знаете, че обикновената сесия на Народното Събрание трае само два мѣсеца. 10 дена вече се изминаж откакъ се е открила сесията и, по всѣка вѣроятностъ, ако заключимъ по миналата извънредна сесия, провѣрката на дошлнителнитъ избори може да трае още 3 или 4 недѣли. Значи, за разглеждането на бюджета и за разглеждането на седемтъ законопроекта, за които се говори въ Тронното Слово, ние ще имаме само три недѣли или всичко 12 засѣдания. Прѣдъ видъ на това, азъ още снощи искахъ думата, за да кажъ, че понеже имаме провѣрката изборитъ на около 50 души нови депутати, които чакатъ докладитъ на комисиятъ, бюджетътъ, както и всички законопроекти, трѣбва да се внесжтъ часъ по-скоро, безъ всѣко отлагане. Общоприетъ принципъ е навсѣкждѣ, че важнитъ, даже и неважнитъ законопроекти, да бжджтъ готови и веднага при откриването на сесията да бжджтъ раздадени на г. г. депутатитъ, за да можжтъ тѣ да ги обмислжтъ доколкото е възможно, по-внимателно и по-сериозно. Тази година, когато има да правимъ всевъзможни икономии и когато цѣлъ български народъ гледа и очаква да види какви икономии ще направимъ, които обѣщаме на избирателитъ, ние нѣмаме още бюджета въ ржцѣ. Прѣдъ видъ на това, азъ молж г. прѣдседателя да привлѣче вниманието на г. г. министритъ, да благоволяжтъ да внесжтъ часъ по-скоро бюджетитъ и всички законопроекти, които ще внасятъ.

Друга една още бѣлжжа искамъ да направж, и тя е, че днесъ засѣданието се отери въ 3½ часътъ, когато, споредъ Правилника за вжтрѣшния редъ на Събранието, трѣбва да се отерива точно въ 1 часътъ. Прѣдъ видъ на късното врѣме, което ни остава, азъ мислж похубаво ще бжде да се открива засѣданието колкото е възможно по-рано — ако не въ 1, поне най-късно въ 2 часътъ.

Прѣдседателъ: Ако г. г. народнитъ прѣдставители дохождатъ по-рано, ще се отерива по-рано и засѣданието. (Никола Хр. Габровски: Опозицията е винаги тукъ!) Понеже правителството за внасянето на бюджетитъ има срокъ до 1-й ноемврий, съгласно Закона за отчетността по бюджета, не ще съмнѣние, че до 1-й ноемврий ще трѣбва да чакаме. (Никола Хр. Габровски: А другитъ законопроекти?) Другитъ законопроекти ще се внесжтъ, щомъ бжджтъ готови. (Никола Хр. Габровски: Да се каже, не сж ли готови?) Ако бжджтъ готови нѣма никакъвъ интересъ да се отлага тѣхното внасане.

Вѣлко Нейчовъ: Менѣ ми се струва, че вмѣсто въ 2 часътъ да почнемъ да засѣдаваме, по-добръ е да почваме въ 5 часътъ, защото ноцта е по-благоприятна за гласуването на разнитъ закони и на бюджета.

Единъ прѣдставителъ: Това Вие знаете отъ опитъ!

Прѣдседателъ: Г. Министерътъ на Правосъдието ми съобща, че законопроекта за имуществата, собствеността и нейнитѣ видоизмѣнения ще се внесе, щомъ се отпечата.

Министъръ Петъръ Пешевъ: Той е отпечатанъ и, мислѣ, е раздаденъ.

Прѣдседателъ: Има да съобщѣ на Народното Събрание, че разрѣшихъ 10-дневенъ отпускъ на народния прѣдставител г. Никола Бакаловъ, на народния прѣдставител г. Алекси Бояджийски — 9-дневенъ отпускъ и на народния прѣдставител г. Иванъ Зографъ — 10-дневенъ отпускъ.

Сега, ще трѣбва да наредимъ дневния редъ за идущето засѣдание. Както знаете, отъ вчерашното засѣдание остана прѣдложението на г. Министра на Финанситѣ за замѣняване датитѣ въ контракта и текста на титритѣ на

5% слѣтъ желѣзнопътенъ ипотекаренъ заемъ отъ 260 милиона лева. Ще се постави на дневенъ редъ за идущето засѣдание. Това прѣдложение е раздадено на г. г. народнитѣ прѣдставители.

Сжщо ще се тури на дневенъ редъ докладътъ на провѣрочната комисиѣ по допълнителнитѣ избори въ околитѣ: 1) Чирпанска, 2) Ново-Пазарска, 3) Хасковска, 4) Пещерска, 5) Самоковска, 6) Пловдивска, 7) Казанлъшка, 8) Ломска и 9) Ново-Загорска, докладитѣ на които сж готови.

Ще се пристѣпи по редъ тѣй, както ги прочетохъ, и дождѣто може да се свърши.

Обявявамъ засѣданието за закрито.

(Закрито въ 5³/₄ часътъ слѣдъ пладнѣ.)

Прѣдседателъ: Жечо А. Бакаловъ.

Секретари: { Д-ръ Пеню Динчевъ.
Коста Ранковъ.
Д-ръ Христо Йордановъ.
Миланъ Макавѣевъ.
Иванъ Бѣлиновъ.
Д-ръ Петъръ Гудевъ.

Подпрѣдседатели: { Д-ръ Сава Иванчовъ.
Йовъ Титоровъ.

Секретари: { Владимиръ Недѣлевъ.
Д-ръ Йорданъ Ц. Нейовъ.
Д-ръ Кирякъ Н. Провадалиевъ.
Д-ръ Василъ Дочевъ.
Д-ръ Фоти Симеоновъ.
Кръстанъ Доцевъ.

Началникъ на Стенографическото Бюро: Т. Хр. Гължбовъ.